

223, i *Suppl.* I, 800a) i Lerchundi documenten en àrab occidental i hispànic. El cast. *ajuar*, en canvi, pren també el sentit de 'mobiliari de casa'. En aquesta llengua, tot i que *axuvar* ja apareix en el *Poema del Cid*, sembla que el significat és també només l'aportació de la núvia al matrimoni durant tota l'Edat Mitjana. Per als detalls i proves d'aquesta documentació semàntica en castellà i per si ja hi ha alguna anticipació del significat ampliat en àrab oriental i en castellà des de c. 1500, veg. DCEC, s. v. *ajuar*.

DERIV.: *Aixovaret*.

Aixuartat, V. *avortar* *Aixuiar*, V. *xulla* *Aixuüt*, V. *oir* *Aixuixi*, V. *aixi* (*St*) *Aixurriaca*, V. *xurriaca* *Aixurriar*, V. *xurria* i cf. *arriar*

AIZOÀCIES, derivat de *aizoon*, nom savi de la més coneguda d'aquestes plantes africanes i mediterrànies, format amb el gr. *ἀει* 'sempre' i *ζωδς* 'viu' *Dfa*. Veg. el Webster-Merriam.

Aja, protesto que *AlcM* m'atribueixi que he dit que és d'origen cèltic; mai ho he dit: en *E.T.C.* I, 108, 155, demostro una etimologia basca, però sense relació amb la vaguetat que hi posa Guiter, que no sap gens de basc (que hi hagi relació amb *AGINNUM* 'Agén' no és absurd, si bé amb dificultats fonètiques, i aquest tampoc consta que sigui cèltic) *Ajaçar*, *ajagut*, *-uda*, V. *jeure* *Ajar*, V. *haver* *Ajaure*, *ajeure*, V. *jeure* *Ajoc*, *ajocada*, *ajocar*, *ajoca-sapos*, V. *jóc* (**ajoca-sapes* ACCV i *AlcM* és errada de còpia) *Ajogassat*, V. *joc* *Ajomollir-se*, V. *agemolir-se* *Ajonjoli* (*aljonoli* en *Nebrija*), V. DCEC *Ajorcar*, V. *jurcar* *Ajornalar*, *ajornament*, *ajornar*, V. *jorn* *Ajovador*, *ajovar*, V. *jou*

AJUDAR, del ll. *ADJŪTARE*, freqüentatiu de *ADJŪVARE*, derivat de *JUVARE* id. □ 1.ª *doc.*: *doc.* de 1099.

No havent-hi problema etimològic em limito a dues qüestions històriques. El català modern s'aparta, fent-lo transitiu (*ajudar-lo*, *ajudar-la*), de la norma, comuna a les llengües romàniques, de construir *ajudar* com a verb intransitiu, que és també el que es féu durant molts segles en la nostra llengua: «Jhesuchrist --- que-m fé ma maire desliurar <?> / e li aydet al infantar», Cerverí (*Oració de T. D.*, v. 8); «deu-li *ajudar* a vendre e a comprar ses mercaderies», *doc.* rossellonès de 1284 (RLR IV). És la construcció general en la Cròn. de Jaume I, en R. Lluill, etc.: «haver vera speranza en Déu que li *ajudàs* en la bataylla», «lo qual ca ladrava molt fortment, per tal que el pastor se despertàs, e que li *ajudàs* contra lo lop» (*Meravelles*, III, 111, 5, i molts més, com 113, 94, etc.); «Déu vol *aydar* a sa honor», Lluill, *Cavall*. (34); «que vèjan e conègan que a la dretura *ajuda* tostemps N. Senyor», Muntaner (4.6); «al donzel li *ayudà* tant qu'à él muntà a caval», «va *ajudar* a son anemich», *Questa* de Reixac (23.12, 51.15 i passim); en Eiximenis, entre molts passatges, en els prosificats en el *Ll. de les Dones*: «deu-hi fer hom ço que en si és --- e lavors Déus

ajuda-li e sopleix ço en què l'hom fall» (*EntreDlle.*); «que *aydàs* en totes coses que pogués a sos compa- <ny>ons», *Amic e Melis* (*Ncl.* XLVIII, 123); «que si ú d'ells rebia dan, / los altres li *ajudaven*», Turmeda (*Div. Mall.*, *Ncl.*, p. 120); «donant la mà al cavaller, li *ajudà* a levar», *Curiat* II, 17; «faltaren molts hòmens d'armes per *ajudar-li*», *Tirant* (Ag. I, 368); en St. Vicent F. (*Sermons* I, 33.21; II, 38.9), etc.

No solament fou general això a l'Edat Mitjana, sinó que continuà tenint fins avui molta més extensió del que es creu generalment; sobretot a Mallorca: «si a un altre he d'*aydar* més val *aydar an* aqueix», en les glosses de Tià de Sa-Real (cobla 93), «tinguérem el gust d'acompanyar-la i *ajudar-li* en les seves recques», Moll (*BDLC* XVI, 148); però no solament allà sinó encara en escriptors continentals de llengatge especialment conservador, com el Baró de Maldà (*Coll. B. V.*, 110), «cridant als rossinyols que li *ajudessen*», Genís i Aguilar, *Julita*, p. 48. També en castellà existí aquesta construcció antiga, que resulta ben palesa en textos aragonesos medievals (S. XIV, *RFE* XIII, 371), i no es perdé aviat, per bé que allà les característiques sintàctiques de la llengua dificulten sovint una constatació inequívoca (però cf. Cuervo, *Dicc. Constr.* I, 285ss.b).

En l'origen aquest fou un dels verbs de forta anomalia en el radical, amb alternància deguda a una síncope, lligada amb el trasllat de l'accent entre les formes d'arrel àtona o accentuada: el ll. vg. *AIŪTAT* i formes anàlogues havia de donar (*ell*) *ajuda*, i l'infinitiu i les altres formes d'igual accentuació havien d'escurçar-se en *aid-* (flexió del present *ajut*, *ajudes*, *ajuda*, *aidam*, *aidats*, *ajuden*); passava això igualment que en llengua d'oc i en francès arcaic (*aiu*, *aiuës*, *aiüë*, *aidons*, *aidiez*, *aiüent*); en l'evolució posterior, el francès tot seguit generalitzà la forma sincopada (*aid-*), mentre les seves dues llengües germanes, sense decidir-se tan de pressa, daven mostres d'una tendència (menys accentuada en llengua d'oc) a afavorir cada dia més la forma plena.

En alguns del textos catalans de la primera època podem encara observar l'alternança amb tot rigor (*ajut* ~ *aidam*); en bastants ja hi ha alguna excepció (no sabem si imputable a l'autor o als copistes), però només en el sentit d'estendre el radical *ajud-* i no en el d'ampliar l'extensió fonètica de l'ús d'*aid-*: l'alternança sembla haver estat encara ben observada en la *Questa* de Reixac: «él t'*aydarà* en tas cuytas --- él prech --- que m'*ayut*» (102.27, 29), «--- per m'*aydar* --- per qà-us raquir yo d'*ejuda*» (79.24, 26), «<que él ---> *ayudà* --- e que *ajut*» (123.8, 14), i així mateix *ayuts* Subj. Pres. (130.16) però «*aydats* al vostro novel cavaller» (42.116), de manera que Todesco errà certament quan, en dos passatges intermedis entre 79 i 102, on el mot no es llegia bé, suplí en part *aiudar* quan hauria hagut de posar *aidar*; és veritat que també sembla haver-hi «va *ajudar* a son enemich» (51.15), i «al donzel li *ayudà* tant qu'à él muntà a caval» (23.12), però no estem segurs que això sigui cosa de l'autor, i menys en els dos exs. únics *ayden*,